

aut lapide vel ligno cadere aut fulgure occidit
 propter hoc quidem et similia non reconciliatur
 nec etiam si aibi vulneratus ad ecclesiam confugiens
 illic sanguinem multo effuso moritur. quoniam tunc
 non fuit homicidium in ecclesia perpetratum. Si vero
 e converso in ecclesia vulneratus extra moritur. vel
 etiam extra sanguis ex vulnere fluit secus est. etiam
 si intra ecclesiam ex vulnere sanguis minime flu-
 xisset. quoniam ictus vulnerum attenduntur. sed et si
 supra tectum ecclesie sanguis effunditur. aut se-
 mie humanum emittitur quia per hoc extra ecclesiam
 committitur non reconciliatur. Ceterum si furtum
 aut rapina in ecclesia committitur de consuetudine
 que i talibus attenditur reconciliatur. Itemque in quibus
 violentia absque sanguinis effusione ibi commissa
 fieri debere quidam affirmant. cum illa fornicatio
 ne equipetur in iure. vel si ad eam confugiens in
 de per violentiam extrahatur vel ibi effractio com-
 mittatur. vel etiam si preter sanguinis effusionem
 rixa tumultuose agatur. vel si quis fracto osse
 vel liuore securo absque sanguine ibi grauius ver-
 beretur vel ad mortem. vel ad mutilationem ibi pre-
 sentialiter damnatus inde extrahatur. vel ab lo-
 cu executionis ducatur. Sed et casus isti non sine
 in iure expressi necesse non est ecclesiam per episcopum solen-
 niter reconciliari. honestum tamen fore putamus
 per sacerdotem cum aqua exorcizata episcopi iussu
 lauari. Itemque dicendum videtur si ecclesia diu abs-
 que tecto et iamnis plena forte letamine alijsque
 spurcicijs animalibus et naturalibus hominum versus quasi
 diuersorum locorum passim patuerit. nec esset forte
 maius eam in tali casu solenniter per episcopum recon-
 ciliari. Si autem aliquis extra ecclesiam occisus mor-
 tuus infra ecclesiam inferretur. occisus vero vel alius mor-
 tuus fore non credens corpori adhuc calido pla-
 gam infligit ex quo sanguis fluit reconcilandam
 est tunc propter horrorem et abominationem. tunc propter
 violentiam et peccandi voluntatem. quantum emini-
 homo mortuus non sit homo. humanus tamen san-
 guis eius per violentiam est ibi effusus. Nam et ipsi ca-
 daueri violentia horrorem et iniuria irrogantur.
 Secus autem est si naturaliter mortuus in corpore obse-
 quium et honorem in ecclesia demeretur vel eius scere-
 tur ut forte per se ibi et pres alijs sepeliatur. Recon-
 ciliatur etiam ecclesia in qua infidelis vel etiam pub-
 lica excoicatus sepultus est et tunc parietes sunt
 abradendi. Sane in premissis casibus in quibus eccle-
 sia reconciliatur requiritur ut factum indubie recon-
 ciliationem publicum saltem per famam existat. scanda-
 lum enim et horrorem atque abominatio de turpitu-
 dine et peccato atque violentia in sacro loco siue
 in ecclesia commissa. vbi delictorum venia postulatur
 vbi esse debet tutela refugij. vbi promouatur saluta-
 ris hostia per peccatis leuiti. xliij. e. vbi etiam consu-
 glentes saluatur et deo laudes exoluuntur recon-
 ciliationem inducunt. et etiam propositum et voluntas
 mortaliter ibi peccantis. Si vero occultum sit. re-
 conciliari necesse non est. quoniam ecclesia cuius
 sancta sit eo inquinari non potest primo ipsius loci
 sanctitas infamiam loci atolet. quous in hoc quidam

ostentari sentiant ut saltem occulte. ita ut delinquen-
 tes non probantur sit reconcilianda. sit tamen re-
 conciliatio ad exemplum et terrorem ut videlicet vi-
 dentes ecclesiam que nullo peccauit propter pec-
 catum alterius lauari et purificari existiment
 quantum propter suorum delictorum expiationem sit la-
 uandum. Cimiterium quoque in quo paganus vel
 excoicatus sepultus est reconciliandum est. ossi-
 bus tamen sepulchri si ab ossibus fidelium discerni potue-
 rint inde prius excoicatus reconciliatur. Etiam in pre-
 missis casibus in quibus ecclesia reconciliatur. cimi-
 terium enim eiusdem privilegij quibus et ecclesia gau-
 det. put sub tunc de vnctionibus dicitur. Nam ex-
 quo benedictum est sacerdos locus est. et reconciliatur
 per episcopum sicut ecclesia per aspersionem aque solen-
 niter cum vino et cinere benedicta. Illud autem
 notandum est quod in quacumque parte ecclesie vel ci-
 miterij violentia seu pollutio committatur verum-
 que et etiam quilibet ipsorum partes propter conexitatem
 violente intelliguntur hoc tunc in parte correctum
 est per dominum bonifacium de con. c. j. in. vj. li. Et si
 enim consecrationes ecclesie altaris et cimiterij sint
 diuerse. omnium tamen vna et eadem est emunitas
 que non est ad alterum eorum tantum vel ad alterum
 angulum restringenda. quod verum est si ecclesia et
 cimiterium sunt coniuncta. Si enim vnus a reliquo
 distet. tunc potest vnus sine reliquo violari. Si
 igitur altero eorum violato seu polluto etiam aliud
 violatum et pollutum est pari ratione. Altero
 tamen eorum reconciliato verumque intelligitur recon-
 ciliatum. quoniam nihil tam naturale est quam vnus
 quodque eo genere dissolui quo ligatum est et par
 est ius ligandi atque soluendi. et sic violato vel
 polluto cimiterio sufficit ecclesiam reconciliari
 Nonnulli tamen simpliciter asserunt per vnus vio-
 lationem nequaquam alterum violari. et persequens
 quodlibet eorum debere specialiter reconciliari. qui-
 bus tamen pontificalis libri obuiat auctoritas
 in quo specialis forma reconciliationis cimiterij
 non habetur. Denique si ecclesia vel cimiterium aut
 aliud quodcumque per episcopum excoicatum consecratur
 seu benedicitur. talia reconciliatione non egent
 quoniam sacramenta a talibus in forma ecclesie col-
 lata vera quibus sunt ut dicitur in proximo quar-
 te partis. Verum cum sicut premissum est excoicatum
 fuerit cimiterium et ecclesiam appareret. multo qui-
 dem magis exteriora sacramenta et benedictiones
 que per manus et os excoicati transeunt. et perfici-
 untur quantum ad eorum merita pertinet contaminari et
 coram deo fetere videntur. ideo honestum est quod re-
 conciliantur priusquam fideles talibus sacris vti-
 tur put sacrum canonum lectum edocet euidetur. Ait
 enim dominus per prophetam. Maledicaz sunt. ictibus vestris

De altaris consecratione.

Non solum ecclesia. verum etiam altare
 consecratur. et hoc propter tria. Primo
 ad sacramentum deo ibi offerendum. Gen-
 vij. Edificauit noe altare domino et tol-
 lens de cunctis uacribus et pecoribus mundis

obtulit sup altare. Hoc autem sacramentū est corpus et sanguis xpi qd in memoriā passionis dominice inolam9. iux. illud. Hoc facite i meaz cōmemorationem. Secundo ab nomen dei ibi in uocandum. Vnde gen. xij. Edificauit abrahā altare deo qui apparuit ei et inuocauit ibi nomē domini. Hoc autem inuocatio que fit sup altare pprie dicit missa. Tercio ad cātandū. ecc. xlvij. Debit illi cōtra inimicos potenciā. et stare fecit contra altare cantores. et in sono corū fecit dulces modulos. Sane hoc modo et ordine consecratio altaris fit. In primis namq; pontifex incipit. Deus in adiutoriu meum intēte. Postmodum benedicit aquā. deinde in quatuor cornub9 altaris cōfigurat quatuor cruces cū aqua benedicta. Consequēt circuit altare sepiēs et sepiēs mensā altaris euz aspersio de ylopo aqua benedicta aspergit. Ecclesia quoq; itez aspergitur et aque residuū ab basim altaris funditur. Deinde in quatuor angulis sepulchri inq; reliquie recondi debent qtuor cū crismate fiūt cruces et ponūtur reliquie in capsella cū trib9 granis thuris. et sic recondūtur in sepulchro. Deinde supponitur eis tabula cū signo crucis facte in medio confirmata. Postmodū lapis qui mensa dicit sup altare adaptat. et adaptat9 ungitur cum oleo in quinq; locis. et eodē modo inungit postea crismate sicut de oleo dictū est. Cōfirmatur etiā altare in fronte cruce crismatis. et adletur incensum in quinq; locis. Post hoc altare tegitur et mūdīs pannis induit. et demum super illud sacrificiū celebrat. Vnde serlatim singla pmissa prosequamur. Primo igit notandū est qd altare crismatis unctōne et benedictōne interueniente consecrat et lapideū solū. Vnde pontifex stans incipit. Deus in adiutoriu meum intēte. quia ipse dominus ait. Sine me nihil potestis facere et quia hec dedicatio significat baptizandos qui pcepta fide ad pugnam se preparāt. et qui adhuc sūt inter suspiria et i certo certamine constituti. ideo non dicit alleluia. qui em̄ baptizati non sūt. laudib9 angelorū digni non sūt. Vnde thobie penult. Et i plateis eius alleluia cantabit. Post cōpletā vero ecclesie vel altaris consecrationē cantat alleluia. quoniam exclusa demōnū fantasia deus ibi laudabit. Nam et xps ad arāz crucis accedēs ad trinitatis gloriā manifestandā mortem soluit. sed alleluia būrat post resurrectionem cantauit. Secundo cū aque benedictōne notādū est qd huius aque exordiza clo fit ab effugandū in te mimicum. In qua bndictōne quatuor necessaria sūt. viz aqua. vinū. sal. et cinis. Et hoc ppter tria. Primo quoniam quatuor sunt que mimicū expellūt. Primum est lacrimarum effusio que per aquā. Secundū est spiritalis exultatio que p vinū. Terciu matu ra discretio que p sal. Quartū pfunda humilitas que p cinerē significat. Aqua igit est penitencia vinū mentis exultacō. sal sapientia sic in precedenti titulo probatum est. cinis penitencie

humilitas. Vnde de niniuitis dicit. quia rex ipse surrexit de solio suo. et indutus est sacco et sebit in cinere. Vnde et dauid inquit. Quia cinerē tāquā panē manducabaz. Vnde et abrahā. Loquar inquit ad dominū meum cū sim puluis et cinis. Secūdo modo aqua est popul9 seu humanitas. quia aque multe populi multi. Vinū deitas. Sal doctrina diuine legis q est sal federis. Cinis qui cōsumat memoriā dominice passionis. Vinū aque mixtum xps deus et homo. Per fit em̄ dñice passionis q p doctrinā diuine legis habetur. Populus per aquā significatus p fit dei unione coniungit capiti suo deo et homini. Tercio modo potest dici qd hec aqua benedicta spiritū sanctū significat. sine cui9 flacione nihil unquaz sanctificatur. et sine cuius gracia nō fit remissio peccatorū. Quod spiritus sanct9 aqua uoce ipsa ueritas ostēdit dicens. Qui credit in me flumina de uenere eius fluent aque uiue qd euāgelista exponens dixit. Hoc autē dixit de spiritu sancto quem accepturi erant cretentes in eum. Et nota ordinē sacramēti exteri9 aqua interi9 spiritu ecclesia consecratur. Hoc est em̄ qd dñs ait. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spūs sancto. Ecce aq. ecce spūs. In baptismatis em̄ sacramento nec aqua sine spiritu. nec spūs sine aqua. quod quidem ipse spūs sanctificabat qui in prima mundi creatōne ferebat sup aquas. Hac ergo aqua et ipm altare et totum interius templū quando illud simul et altare dedicantur aspergit. Licet igitur spūs et aqua ad baptismit et consecrationis ecclesie pfectōnez sufficerent tamē sancti patres qui hoc constituerūt uoluerunt nobis satisficere. non solum in his que ad uirtutem uerū etiā in his que ad sanctificacionem ptenent sacramenti. Itēoq; apposu erūt salē. vinū. oleū. cinerem. et crisma. Vnde em̄ crisma uel oleū habuit philippus quando eunuchū baptizauit. act. octa. c. Alterū ergo horū deesse nō debet et simul commisceri debent. qz populus dei qui est ecclesia sine his simul iunctis neq; sanctificatur neq; a peccatis soluit de hoc etiā range tur sub ti. de cōsecra. De aqua quidē manifestū est. quia nisi quis renatus fuerit et. De sale etiā quia sine fidei condimento qd in sale significatur nemo unquaz saluare poterit quantū cūq; aqua baptismatis aspergatur. De uino quoq; per qd spūalis diuine legis intelligēcia designat. Vñ dominus in nupclis aquā in uinū conuertit. Si quis aspersus non fuerit iste quicūq; de eo nō biberit. uel pmanibus non crederit ad uite eterne beatitudinem nō pueniet. Cinis etiam aspersio per quā penitencie humilitas intelligitur tam necessaria est ut sine ea nō fiat in adultis remissio peccatorum. per ipsā em̄ uenitur ad baptismū et ipsa est singulare refugiu peccatoribus post baptismū. Vnde et non in merito baptismus uocat dicitur domino in euāgelio de iob. quia uenit in uniuersā regionē galilee pdicans baptismum penitencie et remissionē peccatorum

Et nota quatuor esse genera aque benedictae de qua
 i per quarta dicitur sub ti. de aque benedictae asper
 sione. **H**is omnibus permixtis pontifex quatuor
 cruces cum aqua ipsa in quatuor cornibus altaris
 et una in medio facit. Quatuor cruces representant
 quadruplicem caritatem quam hij qui ad altare
 accedunt habere debent. scilicet ut diligant deum seip
 sos amicos et inimicos. De quibus quatuor cor
 nubus caritatis dicitur gen. xxviii. Dilata teris ad
 orientem et occidentem. septentrionem et meridies.
Et idem quatuor cruces in quatuor cornibus fi
 unt ad designandum quod christus per crucem quatuor mundi
 partes salvavit. **S**ecundo sunt ad significandum quod
 quatuor modis crucem domini portare debemus
 scilicet in corde per meditationem. in ore per confessionem
 in corpore per mortificationem et in facie per assi
 duam impressionem. **C**rucem in medio altaris signifi
 cat passionem quam christus in medio terre subie
 per quam operatus est salutem in medio terre id est
 in iherosolima. **D**einde septies altare pontifex circu
 it. **P**rimo ad significandum quod ipse debet curam pro
 omnibus impendere et vigilanciam habere. que
 per circuitum designatur. **V**nde tunc cantat. **I**uene
 runt me vigiles qui creuebant civitatem. **D**ebet
 enim sollicite vigilare super greges sibi commissos.
Nam ut ait gabrielus. ridiculosa res est specu
 lator cecus. pcurator claudus. prelatus negligens
 doctor insipidus. et pro mutus. **S**ecundo septie
 nus creuit circa altare significat septem medi
 tationes quas circa septem virtutem humili
 tatis christi habere debemus et per ipsas circuire fre
 quenter. **P**rima virtus est quod de diuitiis factus est
 pauper. **S**ecunda quod in presepio positus. **T**ercia quod
 parentibus subditus. **Q**uarta quod sub manu seruli
 caput inclinavit. **Q**uinta quod discipulum furem et
 probitorum sustinuit. **S**exta quod ante iniquum iudicem
 mansuetus stetit. **S**eptima quod per crucifigentibus
 clementer oravit. **T**ercio per septem circuitus septem
 vie christi significatur. **P**rima fuit de celo in vterum.
Secunda de vtero in presepio. **T**ercia de presepio
 in mundum. **Q**uarta de mundo in patibulum. **Q**uin
 ta de patibulo in sepulchrum. **S**exta de sepulchro
 in limbum. **S**eptima de limbo in celum. **C**onsequenter
 episcopus aspergit altare. quid autem altare in templo
 significet apostolus dicit. **T**emplum enim dei sanctum est
 quod estis vos. **S**i ergo templum dei sumus. altare
 nostrum est cor nostrum. **N**oc enim est cor in homine
 quod altare in templo. **I**n hoc altari fit sacrifici
 um laudis et iubilacionis iuxta illud psalmus. **S**acri
 ficium deo spiritus contribulatus. **I**n hoc altari
 fit commemoracio corporis et sanguinis christi. **H**inc
 preces ad celum ascendant quod ab cor respicit deus.
Hoc igitur altare aqua aspergitur quando corba ho
 minum per euangelicam predicacionem a peccatis munitur.
Nam et predicacio aqua est. iuxta illud. **O**m
 nes sicciter venite ad aquas. **H**oc igitur aqua
 id est euangelica predicacione et sancti spiritus sanctifi
 cacione et altare cordis et totus homo mundatur
 et sanctificatur. **C**onsecratur etiam altare cordis per
 conceptus timoris ut incipit ab tonu et per affectum

amoris ut confirmetur in melius. **N**am incipit sa
 piencie timor domini. **S**epties autem altare aqua
 aspergitur ad notandum quod in baptismo septem dona
 spiritus sancti tribuuntur. **P**er hoc etiam figuratur
 quod habere debemus memoriam dominice passionis.
Septem namque aque asperciones sunt septem sangui
 nis christi effusiones. **P**rima fuit in circuncisione. **S**e
 cunda in oratione quando sudor eius fuit sicut gutte
 sanguis. **T**ercia in corporis flagellacione. **Q**uar
 ta in capitis coronacione. **Q**uinta in manu per
 foracione. **S**exta in pedum cruci affixione. **S**eptia
 in lateris apercione. **Q**uidam vero ter aspergunt.
 quia in sancte trinitatis nomine baptizatur. vel
 quia in ecclesia a peccatis cogitacionis locucionis
 et operis emundatur. **V**nde et tunc miserere mei bi
 citur. **F**uit insuper huiusmodi asperciones et cum
 aspersorio de ysofo facto. per quam herbas que hu
 milis est christi humilitas congrue designatur. quoniam
 predicte sanguinis effusiones facte fuerunt cum
 ysofo humilitatis christi et inextinguibilis carita
 tis. quo aspersa ecclesia catholica mundatur. **N**ec
 etiam herba naturaliter crescit in petra et humili
 tas nature creuit in christo petra. **M**axima iuxta apostolum
 petra autem erat christus. **C**alida etiam nature est. et
 christi humilitas corda frigida ad exercenda opera
 caritatis accendit. **I**tem eius radices saxa pene
 trant et humilitas duricias abstinentie confrin
 git. **V**aleat ad peccatum et contra tumorem. et hic
 superbie tumorem sanat. **I**tem illa nascitur et renascitur
 et radicat in terra. **V**nde et si per eam tota fideli
 um multitudo intelligi possit precipue tamen illi
 per ysofum figurantur. qui in christi fide radicati et
 fundati ab eius amore euelli et separari non possunt
 per quos quid melius quam episcopos et presbiteros
 intelligere possumus qui quanto maiore in
 ecclesia obtinent dignitate. tanto firmiter christi fi
 dei in herere debent. **P**er hos siquidem aspergitur
 aqua. per hos et ab his baptizantur christi fideles.
His datum est perficere baptismatis sacramenta.
Sed vero altare aqua aspergitur episcopus cantat.
Domus mea domus orationis est etc. **E**t item. **M**ar
 ra tuo nome tuum fratribus meis. et quia sine deo
 nullum opus perficitur. in consumatione orat ut
 exaudiantur ingredienti ibi beneficia petaturi.
Consequenter quando ecclesia simul et altare con
 secratur. tota ecclesia illa aqua aspergitur put
 in precedenti tactu fuit. **Q**uo pacto pontifex
 ab altare cum presbitero accedit. et residuum aque reser
 ditur ad basim altaris sicut in veteri testamento
 residuum sanguinis fundebatur ad crepidinem
 quod idem est quod basis. per quod significatur quod residuum
 quod excedit vires humanas in tanto sacramento
 deo commendatur qui est summus sacerdos cuius
 est aliorum sacerdotum supplere defectum. **S**epul
 chrum vero siue foramen in quo reliquie recondi
 debent. significat vnam auream plenam manna que in
 arca testimonij posita erat prout scriptum est. **T**u
 dicitur est. **S**iquidem sepulchrum huius quod a quibusdam
 confessio nuncupatur est cor nostrum. quod quatuor
 crucibus de crimine factis consecratur. quia quatuor

sunt virtutes in libro sapientie descripte. scilicet
 prudentia. fortitudo. temperantia. et iusticia. qui
 bus cor nrm quasi inungitur. dñi ad suscipienda
 secretorum celestium misteria per donum sancti spūs
 preparatur. fit autē sepulchrū hoc quādoq; ex
 superiori parte altaris. et quicq; ex latere anteriori
 Sane sine sanctorum reliquijs aut vbi illi haberi
 non possunt sine corpore cristi nō fit cōsecratio
 altaris fixi. s; viatici vel portatilis sic. Reliquie
 liquidem sūt exempla vtriusq; testamēti autozi
 tates. passiones martirū. et vita ofessorum que
 nobis sunt ad imitacionem relicta. Hec in capsa
 recōditur cū ad imitandū ea in corde retinemus
 q; si audim; et intelligim; et opa non facimus
 magis est ad damnacionē q; ad salutē quia nō
 auditores legis iusti sunt apud deū. s; factores
 tantum. Vnde apostolus dicit. Imitatores mei
 estote sic et ego xpi. Solemnis vero reliquiarū
 depositacō fit ad imitacionem eius qd sicut legitur
 in exo. In arca testamenti erāt duo circuli aurei
 totū lignū penetrātes et p eos vctes de lignis
 setim deaurati imittebant quib; arca ferebat
 et priusq; pontifex intreret ecclesiam circuit eam
 cum reliquijs vt sint illius ecclesie pfectores.
 Legitur q; tercio regū viij. capitulo q; in tem
 pli dedicacōe congregati sūt omnes maiores na
 tu israhel cū principib; tribuū. et duces familia
 rū ad regē salomonē in iherusalem vt deferret
 archam federis domini. veneruntq; cūcti senes
 de israhel. Sacerdotes autē intulerunt archam
 federis domini in locum suū in oraculū templi
 in sanctū sanctorū sber alas cherubin. Siqui
 de cherubin expandebāt alas sup locū archē.
 et pregebant illam et vctes eius. Rex aut salo
 mon et omnis multitudo israhel que ad eū con
 uenerat gradiebatur cum illo ante archā. In cui
 us quidē rel testimoniu plati magnates et ppli
 alicuius pumcie hodie conueniunt ad ecclesiarū
 dedicacionē sequuntur pcessionāliter ofecran
 tem et reliquie per sacerdotes sub papillione seu
 vmbaculo solēmiter deportant. Deinde pōtifer
 priusq; ecclesiam cum illis ingrediat. sermonē fa
 cit ad populum. Nam et salomon archa depōta
 ta ouertit faciem suam et bñdixit omni ecclesie
 israhel. et p orantibus in ecclesia orauit. Omnis
 enī ecclesia israhel stabat et ait salomon. Benedi
 ctus dominus israhel et. put legitur ibidē. Recō
 duntur aut reliquie sanctorū cum trib; granis
 thuris i capsula quā exempla sanctorū cū fide
 trinitatis. idest patris et filij et spūs sancti de
 mus in memoriā retinere. Nam debemus cre
 dere vñū deum. vñam fidem et vñū baptisma. qz
 iust; ex fi de viuūt sine qua sic dicit apl'us i mpo
 sibi le est placere deo. Supponit et adaptatur
 ipi sepulchro qdam tabula signo crucis ex cris
 mate roborata. Siquidē p crisma intelligit spūs
 sancti donum quo tabula. idest caritas supmun
 gitur. quia cor nostrū ad obseruāda secreta ce
 lestia spūs sancti gracia roborat. Tabula ergo
 hoc signo roborata reliquijs supponit. quia per

exempla sanctorū caritas accēditur. que operie
 multitudinē peccatorū sicut et tabula reliquias
 opit. Vnde apl'us. Caritas dei diffusa est in cor
 dibus nostris p spūm sanctum qui datus est no
 bis. Hec aut tabula siue lapis cōtinet. siue dicitur
 sigillum sepulchri sicut ait alexander papa. iij.
 Postea vero lapis qui mēsa altaris dicitur super
 altare adaptatur. per quē pfectōnem et solidita
 tē noticie dei possum; intelligere. qui nō ppter
 buriciem sed ppter soliditatem sibi lapidea esse
 debet. sicut dominus ait petro. Tu es petrus et
 sup hanc petrā scz hanc fidei firmitatē edificabo
 ecclesiam meā. Sicut enī mensa ofirmatio et pfe
 ctio altaris est. ita noticia dei ofirmacio et pfe
 ctio est omnium bonorū. Vñ dicit in sapia ad beuz
 noscere enī te cōfirmata iusticia est et noscere
 iusticiā tuā et virtutē tuā radix est immortalis
 Et dominus p iheremiā. In hoc gloriē qui glo
 riatur scire et nosse me. Vel per ipsū lapidē xps
 intelligit. de quo dicit apl'us. Tpo fumo angu
 lari lapidē xpo ihesu. Per lapidē quidem xpi hu
 manitas designat. de quo in dan. legit q; lapis
 abscisus est de mōte sine manib;. qz xps de tea
 ta virgine que ppter eminentiā virtutū mōs di
 citur. sine virili semine mirabiliter est natus et fa
 ctus in mōtem magnū totū repleuit orbem ter
 rarū de quo etiaz p ps. dicitur. Lapidem quem
 reprobauerūt edificantes hic factus est in caput
 anguli. quoniā xps que edificātes. idest iudei re
 probauerunt dicētes. Nolumus hunc regnare
 super nos. hic factus est in caput anguli. quia sic
 ait apl'us. Exultauit illū deus et dedit illi nomē
 et. vel p lapidē caritas intelligit vt pmissus est
 qui debet esse magnus et latus. quoniā latus est
 mandatū caritatis quod etiā ad inimicos exten
 ditur iuxta pceptum domini. Diligite inquit mi
 nicos vestros. Nō ergo vngunt altaria nisi la
 pidea quia xps per altare significatus est lapis
 excrescens in montem vt dictum est. ipe ē mōs
 pinguis oleo leticie pre ofortibus vñct;. Verū
 tamē in exo. legitur. dominū pcepisse fieri altaria
 de lignis setim que sunt impucribilia et altare
 lateraz ligneū est. Salomon quoq; fecit altare
 aureū put legitur tercio regū. vij. c. s; illa facta
 sunt in figura. Et in comitatu pumcie in castro
 sancte marie de mari e st altare terreum qd ibi
 fecerunt maria magdalena et martha et maria
 iacobi et maria salome. Post hoc asperso altari
 et cum aqua baptizato. restat vt oleo et crisma
 te liniat. Eps enī superinfundit oleum et crisma
 et canat. Erexit iacob lapidē in titulū fūdens
 oleū desup. Illa enī ecclesia fuit titulus aliarum
 qz de syon exiuit lex et verbum dñi de iherusalem.
 Faciēs primo sup illū quinq; cruces ex oleo ifir
 morū scdm ordinez romanū. Secundū quasdam
 vero alias ecclesias de vtror; oleo vñā in me
 dio et quatuor in cornubus. postea eodē mōdo toti
 dem ex crismate. Sane p oleū spūs sancti gracia
 intelligit. de quo dicit ysaias ppheta. Coputre
 scet iugum a facie olei. quia sicut episcopus oleū

Infundit super altare. ita christus qui est summus
 pontifex effundit gratiam super altare nostrum. quia
 ipse est distributor omnium gratiarum per spiritum
 sanctum sicut dicit apostolus. Alij dant sermo sapie
 Alij sermo sciencie. Alij fides. Alij gratia sanita
 tum etc. Et sicut per oleum episcopus purificat mensam
 altaris. ita et spiritus sanctus purificat cor nostrum
 ab omnibus vitijs et peccatis. Christus quoque oleum
 fuit unctus. non quidem visibili. sed invisibili id est
 gratia spiritus sancti. Unde dauid. Unxit te deus
 deus tuus oleo leticie etc. id est plus quam omnes san
 ctos qui fuerunt principes gratie eius id est christi
 Unde unctio expressus venit christus quia alijs. quia
 pro omnibus alijs unxit eum ad habendum pleni
 tudinem honorum. ideoque interpretatur unctus. Un
 ctio quoque ex oleo misericordiam significat. iux
 ta illud euangelij. Unge caput tuum oleo. et faci
 em tuam lava quia sicut oleum in liquoribus. ita et mi
 sericordia in bonis operibus superior est. quicquid
 enim liquoribus oleo superfundas illud semper desuper
 natat. De misericordia vero scriptum est. Suavis
 dominus universis et misericors. etc. et misericor
 dia super exaltat iudicium. Hoc igitur oleo limat al
 tari cordis nostri. ut semper misericordie memores
 asperisionis aquae et generationis baptismi effectum
 non amittamus. Quinque cruces de oleo signifi
 cant quod memoriam quinque passionum christi quas pro nobis
 in cruce sustinuit semper habere debemus. Ipe namque
 quinque plagas sustinuit. scilicet in manibus. in pedibus
 et in latere. Designant etiam quinque compassiones
 misericordie que nobis sunt necessarie. Necessaria
 enim est ut homo miseriatur christo passioni eius ad
 paciendo. Unde iob in persona christi. Misere mini mei
 misere mini mei etc. Oportet etiam ut homo misereatur
 proximo cuius mala videt. Unde in ecclesiastico
 Misericordia hominis circa proximum suum. Et sibi ipsi
 et hoc tripliciter scilicet pro ommissis plangendo illa. Unde
 iheremias. Nullus est qui agat penitentiam super peccato
 suo dicens quid feci pro ommissis. Unde psalmus. Ve mi
 hi quia tacui id est quia non fui locutus. quasi diceret
 quia omisi bonum quod facere potui. Et pro bonis
 minus perfectis. Unde lucas. Cum bona omnia
 fecerimus dicamus quod servi inutiles sumus etc.
 quasi diceret bona fecimus non bene. non pure et ideo
 inutiliter fecimus. sicut faciles elemosinam ab va
 nis gloria bonum facit. sed non bene. non pure.
 De hac triplici miseratione dicit ecclesiasticus. Misere
 re aie tue placens deo. quia vera compassio mentis debet
 esse cum exhibicione operis. ideo bis fuerunt cruces
 primo de oleo. postmodum de crismate. Unde psalmus.
 Beatus qui misereatur et comodat. qui mente mise
 retur et comodat ope. Et quoniam non sufficit habere
 compassionem in mente cum boni operis exhibicione.
 absque odore bone fame iuxta illud euangelij. Sic
 luceant opera vestra ut glorificentur deus. et ideo
 fuerunt cruces de crismate quod constat ex balsamo
 et oleo balsamum quod dicitur propter bonam famam. oleum
 propter claritatem et nitorem conscientie que habere
 debemus. iuxta illud apostoli. Gloria nostra haec est
 testimonium conscientie nostre. Tunc autem balsamum

oleo recte coniungitur. Et quando bonus odor misericordie
 additur. Rursum per quinque cruces de oleo
 et crismate quinque sensus corporis nostri intelli
 guntur. qui duplicantur et in denarium surgunt quia
 quinque sensibus corporis bene utendo et nosmetipsos
 custodimus. et alios exemplo et doctrina nostra
 in bono opere confirmamus. Unde ille bonus nego
 ciator gloriabatur dicens. Ecce alia quinque super
 eratus sum. Quis autem fuerit ille promissus in unctio
 nes cantatur. unxit te deus tuus. quod de christo
 dictum est. Ter ergo altare ungitur. bis oleo
 tercio crismate. quoniam ecclesia fide. spe. et cari
 tate. que maior est ceteris insignitur. Et dum crismate
 infunditur cantatur. Ecce odor filij mei sicut odor
 aperi. Sic ager est ecclesia que floribus vernat
 virtutibus splendet. operibus fragrat. ubi sunt ro
 se martirum. lilia virginum. viole confessionum. et vires
 incipientium. Post unctioem adoleat incensum. quod
 deo conationem orationis significat. Qui enim habet
 septem dona spiritus sancti et assimilatur est deo.
 deuotam potest illi offerre orationem cuius habet
 similitudinem. In quinque locis adoleatur. videlicet in
 quatuor angulis. et in medio quia sic quinque sensus
 corporis exercere debemus ut fama boni operis
 nostri usque ad proximos extendatur. de qua dicit
 apostolus. Christi bonus odor sumus in omni loco. Et
 in euangelio. Sic luceat lux vestra etc. ad hoc in
 censi frequentatio est continua christi sacerdotis atque
 pontificis pro nobis apud deum patrem interpellatio.
 Crucem cum incenso facere est eius passio
 patri ostendere. et ipsum pro nobis interpellare. In
 censum copiose in medio et in angulis comburere
 est orationes per iherosolimam et in universali ecclesia
 multiplicare. Consequenter altare cum signo
 crucis confirmatur dicens. Confirma hoc deus etc.
 que confirmatio ex crismate a pontifice in fronte
 lapidis facta significat confirmationem que
 quodammodo fit a spiritu sancto per caritatem in altare
 cordis. ut nulla tribulatio cor nostrum a caritate
 dei valeat separe. Unde dicebat apostolus. Quis se
 parabit nos a caritate christi. tribulatio an angustia
 etc. et subiungit. gloria patri. ut laus trinitati. cante
 tur. Ultima altaris benedictio significat illam fina
 lem benedictionem quando dicitur. Venite benedicti
 patris mei etc. Denique altare limbo candido ex
 tergitur ad notandum quod corpus nostrum castitate
 vite debemus mundare. Deinde benedicuntur vasa ves
 tes et limphama diuino cultui deputanda. Unde et
 moyses per xl. dies edocuitur a domino facere limpham
 anima et ornamenta in templo necessaria. Unde
 veteris benedictio est opera nostra ad deum referre.
 Post hoc altare albis et mundis pannis vestitur
 de quo sub titulo altari dictum est. Postremo orna
 tur ecclesia et accenduntur luminaria. Tunc enim
 opera iustorum splendent. tunc fulgebunt iusti
 et tanquam sancti. in arboribus discurrent. Et inde super al
 tare hoc ordine consecratur missa celebratur et sacri
 ficium altissimo offertur illud vicem de quo propheta
 ait. Sacrificium deo spiritus contritus. etc. put dicitur
 in proximo parte patris. Unde enim fieri debet consecratio

sine missa scdm gelasium papam quia tunc reuelat sacramentum quod etiam angelis ab inicio fuit absconditum. Et attende quomodo in aspersione basilice pontifex lineis duntaxat et minoribus vestitur indumentis. sed in missa vestitur ornatus pontificalibus et preciosis recolens quod legalis pontifex in lineis factuarius expiabat. et per hoc in pontificalibus in olocautum arietem offerebat. sed quia in eis lineis hircum emittebat post expiationem. ideo etiam in consecratione fontium et immersione catechumorum ubi peccata eorum transferuntur. quidam vtuntur simplicibus et lineis indumentis

De consecrationibus et unctionibus

Ugitur dominum precepisse moysi ut conficeret crisma. quo unguento ungeret tabernaculum in dedicatione et archam testamenti mensamque cum vasis. et quo similiter sacerdotes et reges ungerentur. Moyses enim non legitur fuisse unctus nisi unctione spirituali sic et christus. Voluit itaque christus nos unctione materiali ungi ut in illa consequamur spirituales et ideo pia mater ecclesia diuersas exhibet unctiones. de quibus hic aliqua prestringam dicentes. Primo quibus huiusmodi significet unctiones. Secundo ex quibus fiant. Tercio de unctione baptizandorum. Quarto de unctione baptizatorum que per episcopum fit in fronte. Quinto de unctione ordinandorum. Sexto de unctione consecrandorum episcoporum et principum. Septimo de unctione ecclesie altaris calicis et aliorum ministeriorum ecclesiasticorum. Octauo de extrema unctione. Nono de consecratione et benedictione cimiterij vestium et aliorum ornamentorum ecclesiasticorum. Decimo de consecratione et benedictione virginum. Circa primum igitur notandum est quod due sunt species unctionis. exterior que materialis siue corporalis et visibilis est. et interior que spiritualis et inuisibilis est exteriori visibiliter ungitur corpus interiori et inuisibiliter ungitur cor. De prima laborat apostolus ait. Infirmum quis in vobis inducat presbiteros ecclesie et orent super eum ungetes eum oleo in nomine domini. et oratio fidei saluabit infirmum. De secunda iohannes apostolus ait. Et vos unctionem. id est unctionem quam ab eo accepistis maneat in vobis ut non necesse habetis ut alius quis doceat vos. sed sicut unctio eius docet vos de omnibus. Vnctio exterior signum est interioris interior vero non solum est signum. id est signatum. sed etiam sacramentum. quia si digne sumit vel agit vel auget absque dubio. quod designat puta salutem iuxta illud. Super egros manus imponet et bene habebunt. Circa secundum sciendum quod ad exhibendum exteriori et visibili unctione duplex oleum benedicuntur videlicet oleum sanctum seu catechumorum quo catechumini ungentur. et oleum infirmorum de quo infirmi ungentur. de qua unctione loquitur beatissima autoritas. Infirmum quis ex vobis et cetera. Quod aliter autem fiat benedictiones vtriusque olei et crismatis in sexta parte sub quinta feria cene domini dicitur. Sed queritur quare infirmi et catechumini oleo ungentur. Respondeo ut ex visibilibus inuisibilia fa-

ctis capiant sicut enim oleum fugando infirmitatem recreat artus fessos et de sui natura lumen prestat sic et tendit est quod unctio olei consecrati quod est signum fidei peccata fugando sanitatem anime offert et lumen ei prestat. Siquidem oleum visibile in signo. oleum inuisibile in sacramento. et oleum spirituale intus est. De oleo infirmorum auctoritatem accipimus ab apostolis de oleo catechumorum ab apostolicis et licet deus possit oleum spirituale sine corporali tribuere. quia tamen apostoli pro infirmis. apostolici per catechumini hac arte vsi sunt. Non sine peccato omitti potest. quod eorum auctoritas consecrauit per sub titulo de altari dicitur est. sicut et antiqui iusti sine circumsione placuerunt deo sed postquam eis preceptum fuit ut circumciderentur. hoc omittentes peccato subiciebantur. Tercio dicitur est de unctione baptizandorum et quidem in nouo testamento non solum reges et sacerdotes ungentur sic iam dicitur. Verum etiam quia christus in sanguine suo fecit nos deo nostro regnum et sacerdotes. id est regales sacerdotes iuxta quod petrus apostolus ait. Vos estis genus electum. id est electi ex generibus hominum regale sacerdotium. id est bene vos reges estis. Omnes christiani bis ante baptismum ungentur sed oleo benedicto primo in pectore. deinde inter scapulas. et bis post baptismum. sed crismate sacro. primo in vertice. deinde per episcopum in fronte. Et secundum augustinum prime tres unctiones inter duodecim sunt potius vsu quam per aliquam scripturam. In pectore quidem in quo est locus cordis baptizandus ungitur oleo. Primo ut per spiritum sancti donum abiciat errorem et ignorantiam et suscipiat fidei rectam. quia iustus ex fide viuit. et corde credit ad iusticiam. Inter scapulas vero ut per spiritum sancti gratiam excuciat negligentiam et torporem et exerceat bonam operationem quia fides sine operibus mortua est. ut per fidei sacramentum sit mundicia cogitationum in pectore. per operis exercitium sit fortitudo laborum in scapulis. Quatenus fides per dilectionem secundum apostolum operetur. Oleum igitur a corde ad scapulas transfertur quando fides que mente concipitur opere perficitur. In vertice vero baptizandus crismate a sacerdote ungitur. ut sit paratus omni poscenti de fide reddere rationem. quia per caput mens intelligitur. iuxta quod legitur. Oculi id est intellectus sapientis in capite id est in mente eius cuius scilicet mentis superior pars est ratio et inferior sensualitas. Unde bene per vertice que est superior pars capitis intelligitur ratio que est superior pars mentis. de hoc etiam in sexta parte super sabbato sancto ubi agitur de confirmatione dicitur. Ideo autem ante baptismum ungitur oleo benedicto. et post baptismum crismate sacro quia crisma soli competit christiano. christus enim a crismate dicitur vel potius a christo dicitur crisma non secundum nominis formam sed secundum fidei rationem. A christo vero christiani dicitur tanquam uncti deriuantur ab uncto. scilicet a christo ut omnes occurrant in odore unguenti illius. scilicet christi cuius nomen oleum est effusum. sed secundum vim nominis christiani a crismate dicitur secundum prophetam